

Dossier: «Ruralitats en transició» coordinat per Soledad Morales Pérez

UNA INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

En relació amb la terra. Tres generacions de pagesia catalana a la Catalunya Central

Natàlia Cantó-Milà

Professora agregada dels Estudis d'Arts i Humanitats de la UOC

RESUM Aquest article examina les formes d'habitar, treballar i vincular-se amb la terra de tres generacions de famílies dedicades a la pagesia i al sector primari a la Catalunya Central. A partir d'un treball qualitatiu basat en històries de vida i entrevistes en profunditat, i garantint l'anonimat per tractar-se de municipis petits, es ressegueixen continuïtats i transformacions en pràctiques laborals, relacions amb el bestiar, la clientela, els proveïdors i les institucions. Les trajectòries mostren tres girs principals. Primer, la tecnificació creixent i l'orientació a la producció en massa que estandarditza processos i redueix marges. Segon, un nou enfocament de la producció de proximitat (quilòmetre zero) basat en la confiança directa i la qualitat del producte, tot i les tensions regulatòries. Tercer, la diversificació vers el sector serveis amb l'oferta d'«experiències autèntiques» i activitats complementàries per sostenir l'economia familiar. La mirada generacional permet entendre com s'hereten oficis i formes de vida, com les polítiques, regulacions i processos de tecnificació es van configurant i van redefinint la feina, i quines incerteses s'obren quan la continuïtat de l'explotació no és clara. El text conclou que la dificultat de sostenir-se exclusivament amb la feina de la terra impulsa estratègies híbrides que combinen producció, proximitat i serveis, en un camp marcat per normatives exigents i per la pressió d'un mercat que tendeix a concentrar la producció alimentària en mans de poques i molt grans empreses.

PARAULES CLAU pagesia; històries de vida; quilòmetre zero; tecnificació; consum d'experiències; normativització; processos de tancament; Catalunya Central

A QUALITATIVE RESEARCH

In relation to the land. Three generations of Catalan peasants in Central Catalonia

ABSTRACT This article explores how three generations of families dedicated to peasantry and the primary sector in Central Catalonia live, work, and relate to the land. Using qualitative methods such as life stories and in-depth interviews, and ensuring confidentiality due to the small size of these municipalities, we trace continuity and transformations in labour practices, and relations with cattle, clients, suppliers, and institutions. The trajectories reveal three key milestones. First, increasing technification and mass production aimed at standardizing processes and lowering margins. Second, a shift back towards a new form of localized production (last mile) based on direct trust and product quality, despite regulatory challenges. Third, diversification into the service sector, providing “authentic experiences” and supplementary activities to support the family economy. The generational perspective helps us understand how trades and lifestyles are inherited, how technification policies, regulations, and processes are shaped and work is redefined, and the uncertainties that arise when the continuity of family farms is uncertain. The paper concludes that the challenge

of sustaining livelihoods solely through land work leads to hybrid strategies combining production, proximity, and services – within a context marked by strict regulations and market pressures that tend to concentrate food production in the hands of a few very large companies.

KEYWORDS *peasanthood; life stories; last mile; technification; experience consumption; standardization; closure processes; Central Catalonia*

Introducció

La recerca que estructura i nodreix aquest text té com a eix principal la pregunta sobre les formes d'habitar, treballar i relacionar-se amb la terra de tres generacions de persones dedicades a la pagesia i al sector primari a la Catalunya Central. Concretament, em demanava per les seves pràctiques de treball i pels canvis que aquestes han sofert al llarg de les dècades, però també volia conèixer les seves formes de vinculació amb la terra i amb l'entorn, més enllà de la dimensió estrictament laboral. Aquesta mirada pretén acostar-se als ritmes concrets de la vida pagesa; els que marquen les estacions, els animals, el mercat i les institucions, i entendre com s'entreteixeixen en el dia a dia (Pujadas, 2002; Fuchs-Heinritz, 2015; Marsden, Banks i Bristow, 2000; Hinrichs, 2000).

1. Metodologia i consideracions ètiques

Per acostar-me a aquests testimonis i experiències, vaig contactar amb tres persones d'Osona i el Bages que em van obrir la porta als seus contactes. Gràcies a això vaig poder arribar a vuit famílies, tres de les quals em van rebre a casa seva per treballar i recollir les seves històries de vida. Aquestes històries m'han permès copsar els canvis, les transicions, les decepcions i els projectes que embasten la narrativa del text, i alhora resseguir l'orgull, la frustració, el desgast i la perseverança que apareixen una vegada i una altra en els relats (Pujadas, 2002; Atkinson, 1998; Bertaux, 2005; Fuchs-Heinritz, 2015; Riessman, 2008).

Amb la voluntat de preservar l'anonimat de les persones participants, no se'n comparteixen ni els noms ni els municipis concrets on es van dur a terme les entrevistes. Aquesta decisió respon a criteris ètics i a la pràctica habitual en recerques realitzades en poblacions de menys de 20.000 habitants, on la identificació podria ser fàcil fins i tot amb pocs detalls. Per tant, quan el text cita llocs o actors del territori, ho fa de manera general; sense especificar localitats, altres famílies, entitats o grans empreses, per protegir els participants i el context en què viuen (Kaiser, 2009; Tolich, 2004; Wiles, Crow, Heath i Charles, 2008).

2. Abast territorial i perfil de les famílies

En els relats i històries de vida recollits i analitzats, tant en les narratives més íntimes i familiars com en les més estrictament professionals, els canvis es reflecteixen amb claredat. No partíem d'una cerca centrada en un tipus concret de transformació: s'hi identificaven canvis en les pràctiques professionals, però també en les formes de vincular-se amb la terra i amb el bestiar, i en la manera de relacionar-se amb clients, proveïdors i institucions. L'atenció es dirigeix, doncs, a les pràctiques quotidianes dels agricultors i ramaders, enteses com l'espai on convergeixen aspectes laborals, familiars i socials i on s'expressen tensions com ara l'augment de la burocràcia, la pressió dels preus o la necessitat d'innovar sense perdre l'arrelament, de seguir unes normatives cada vegada més estrictes, sense perdre l'artesania (Marsden, Banks i Bristow, 2000; Murdoch, Marsden i Banks, 2000; Hinrichs, 2000).

L'objectiu de l'article és resseguir les preocupacions, les trajectòries, les experiències vitals i els imaginaris de futur de persones que es dediquen a la pagesia, la ramaderia i l'agricultura a la Catalunya Central. Ens centrem en tres famílies que inclouen tres generacions, cosa que permet observar, alhora, continuïtats i transformacions significatives en la manera com aquestes persones han viscut i viuen la seva relació amb la terra i amb el treball quotidià. Aquesta

perspectiva generacional dona gruix als relats: permet veure com es transmeten oficis i valors, què canvia amb les noves tecnologies i quines incerteses es fan presents quan el futur de l'explotació familiar no és clar.

La recerca buscava, més concretament, copsar com les pràctiques de treball i les formes de vinculació amb la terra i amb l'entorn han anat variant al llarg del temps (Ajuntament de Manresa i Consell Comarcal del Bages, 2021; Idescat, 2020; Observatori Socioeconòmic d'Osona, 2025). Ens interessava veure com s'expressaven aquests canvis en els relats familiars i professionals. No es perseguia un canvi específic, sinó que es constataren transformacions en diferents dimensions: la relació amb la terra i amb els animals, la manera de tractar amb la clientela i amb els proveïdors, i el vincle amb les institucions que regulen, controlen, ofeguen o donen suport al sector. Aquesta mirada vol ser, sobretot, una manera d'escoltar i ordenar allò que els protagonistes expliquen quan posen paraules a la seva feina i a les seves vides.

Per recollir les dades necessàries, les famílies es van identificar mitjançant el mètode de bola de neu i a partir de contactes prèviament establerts en municipis de menys de 10.000 habitants (Noy, 2008). Després d'entrevistes de caràcter exploratori, es van seleccionar tres famílies en què hi havia tres generacions dedicades al treball de la terra i amb el bestiar. Aquest criteri garantia una mirada prou llarga en el temps per observar com es reconfiguren les pràctiques i les relacions amb l'entorn.

La condició per formar part de l'estudi era que hi hagués hagut tres generacions d'una mateixa família treballant la terra. No era imprescindible que totes haguessin dut a terme les mateixes activitats específiques; de fet, com veurem, una constant en aquestes trajectòries és el canvi en la manera de treballar. El requisit fonamental era que fossin famílies vinculades a un mateix lloc i que haguessin treballat en una mateixa masia (en una mateixa localitat) al llarg de tres generacions consecutives, un continu territorial que ajuda a entendre com l'espai també té memòria (Halbwachs, 1992 [1950]).

Les entrevistes i les llargues converses que conformen les històries de vida es van dur a terme sota un compromís estricte d'anonimat i d'anonimització de dades. Per això només indiquem que es tracta de famílies del sector primari de la Catalunya Central i no oferim detalls sobre municipis, localitats, altres famílies, entitats o grans empreses esmentades en els relats. El que sí que podem indicar és que les entrevistes s'han fet en comarques de la Catalunya Central, principalment al Bages i a Osona, que constitueixen l'àmbit territorial de la recerca.

3. Continuitats i diferències

En aquest marc territorial i generacional de referència, les històries de vida mostren com, malgrat les diferències particulars, les tres famílies comparteixen trajectòries marcades pel treball de tres generacions en el sector primari. El punt de partida, però, és desigual i això matisa també la manera com s'expliquen. En una de les famílies, la generació dels avis partia de no tenir res: treballaven per compte d'altri fins que, amb molt estalvi i esforç, van aconseguir comprar el que acabaria sent el centre del negoci i la llar familiar. A partir d'aquell primer nucli, la casa, els camps, les naus i la maquinària, es va poder construir una activitat que ha arribat fins a la tercera generació. En una altra família, el punt de partida era ben diferent: el patrimoni de dues cases pairals i unes set hectàrees de terres havia passat de rebesavis a avis i d'avis a pares. La dedicació a la terra hi ha estat sempre present, però amb moments d'auge i moments de decadència, de més i menys dedicació i fins i tot amb èpoques residint a la capital de comarca o a Barcelona, sense que això hagi comportat mai un salt més enllà del que és una explotació familiar modesta. La tercera família disposava d'una finca més àmplia, de més de deu hectàrees, i d'una casa pairal documentada des de mitjan segle XVIII. Al llarg del temps n'han venut alguns camps i n'han comprat d'altres, però han mantingut una extensió relativament estable (Lobley, Baker i Whitehead, 2010; van der Ploeg, 2008).

Malgrat aquests punts de partida diferenciats, totes tres famílies coincideixen en un aspecte clau: cap d'elles ha fet mai un salt de classe significatiu ni s'ha transformat en una empresa agroalimentària de gran escala. Les trajectòries s'han mantingut dins els marges d'una explotació familiar, transmesa i sostinguda de generació en generació. Aquesta continuïtat és, de fet, el punt de suport des del qual es poden observar els canvis.

4. Tres girs en les trajectòries intergeneracionals

Precisament és en aquesta continuïtat on emergeixen els eixos d'anàlisi que travessen els relats de totes tres famílies. Són fils compartits que apareixen una vegada i una altra en les històries: el pas d'un món artesanal a un món cada

vegada més tecnificat, normativitzat i burocratitzat; el gir vers la proximitat i el quilòmetre zero en les darreres dècades; i, més recentment, la necessitat d'explorar camins nous a través del sector serveis i l'oferta d'experiències «autèntiques» que permetin diversificar els ingressos. Tots tres girs es poden llegir com a respostes a un mateix problema de fons: la dificultat creixent de sostenir la vida familiar només amb la feina de la terra i amb els animals (Wilson, 2001).

4.1. Primer gir: tecnificació i producció en massa

Un primer gir compartit, experimentat durant els darrers anys del franquisme i acceleradament després de la Transició, fou la creixent tecnificació del treball al camp, que condueix a una producció en massa cada vegada més estandarditzada i protocol·litzada, sobretot en relació amb l'activitat ramadera. Les persones entrevistades expliquen que, en els primers temps, el negoci familiar es podia sostenir amb la força de treball de la mateixa família, amb algun assalariat ocasional i amb un coneixement guanyat a base de contacte diari amb la terra i el bestiar. El que calia eren ganes de treballar i, com deia un dels testimonis, «estar atent a quan s'obria la finestra d'oportunitat». Una inversió puntual en el moment adequat podia canviar la trajectòria de la família. La salut i la força de treball eren l'element decisiu: qualsevol malaltia greu podia fer trontollar de dalt a baix el projecte.

Els girs que narren aquestes famílies en la seva trajectòria intergeneracional no són girs que es van gestant a poc a poc, quasi imperceptibles, sinó que són punts d'inflexió, moments d'acceleració i de condensació de transformacions, que els posen contra les cordes i obliguen a ajustar el rumb de la seva feina i la seva vida. Des d'aquell primer període, més manual i artesanal, que els relats situen als anys cinquanta, marcat per jornades llargues i feines duríssimes, es va passar a un sector cada vegada més tecnificat i orientat a la producció en massa. Les formes d'alimentar els animals, de tenir el bestiar o de conrear la terra es van transformar en processos estandarditzats i protocol·litzats que permetien produir molt més i molt més ràpid. I durant uns anys, amb un bon rendiment econòmic.

Amb el pas dels anys, aquesta orientació a la producció en massa es va intensificar encara més. Les empreses proveïdores, de pinso, per exemple, imposaven protocols estrictes, els marges de guany es feien cada vegada més petits i les possibilitats de fer de més i de menys, de donar un toc personal a la feina, quedaven reduïdes a la mínima expressió. Els preus (i, per tant, els beneficis) es van estancar mentre les exigències de producció creixien, i la qualitat dels productes no augmentava i, en alguns àmbits, fins i tot anava enrere. En tot això, hi havia un element que persistia per a totes tres famílies: en paral·lel a la producció massiva, mantenien un hort i alguns animals per a l'autoconsum, criats com abans, com un fil de continuïtat amb el passat i una garantia de qualitat alimentària, per tant, un fil de continuïtat també vers el futur. Els nets de la primera generació d'entrevistats, de petits, van criar-se alimentats amb la millor qualitat que podien produir, envoltats de camps i animals, i allò que anava a la cadena alimentària de producció massiva era el producte de l'empresa, però no quelcom que es consumia a casa.

Cap a finals dels anys noranta i inicis del nou segle, aquest model de producció en massa va esdevenir creixentment insostenible. Les famílies parlaven de jornades de catorze hores que, malgrat l'esforç, no permetien viure dignament. I és aquí on les seves trajectòries divergeixen: una família va abandonar del tot l'activitat agrícola i ramadera; una altra va reconvertir-se, deixant enrere la producció massiva de porcs i pollastres per apostar per una granja pròpia d'ous i pollastres, venuts directament i complementats amb una agrobotiga, alhora que encara crien alguns porcs per circuits més massificats; i la tercera va aturar l'activitat durant quinze anys, fins que la tercera generació, reenganxant la segona, la va reprendre amb una producció de proximitat, més artesanal i fora dels circuits massius (Hernando, 2014; Alessandrini, 2024).

4.2. Segon gir: retorn modificat a l'artesania i la proximitat

En aquest context, les famílies expliquen com, de fa vint anys ençà, han pogut trobar en la producció alimentària de quilòmetre zero una nova via a explotar. L'augment d'interès pel consum de proximitat, l'interès creixent per saber d'on ve la carn i les verdures que es consumeixen per part d'alguns sectors de la població han obert una escletxa per a petits negocis que volen diferenciar-se. Cap de les famílies, però, no ha optat per obtenir el segell oficial d'ecològic. El càlcul és merament econòmic: el cost no compensa els beneficis. Prefereixen basar-se en la confiança directa amb el consumidor i en unes garanties de producció pròpies, que han acabat esdevenint la seva marca de la casa. Saben que si el producte no és de qualitat, la clientela no tornarà.

Aquesta aposta per la qualitat i la proximitat, tanmateix, s'ha anat trobant, cada cop més, amb una paradoxa que ara mateix els porta vers el tercer gir. En un moment en què es reclama impulsar la transició energètica i ecològica, les normatives, cada vegada més exigents, posen requisits que només les grans empreses poden permetre's implementar. Els processos d'etiquetatge, envasatge, higienització, que alhora comporten indirectament més ús de plàstic, d'embalatge i de conservants per garantir les dates de caducitat, semblen remar en la direcció oposada a la producció de proximitat i de qualitat de tota la vida en un context de sostenibilitat ecològica. Les famílies viuen aquesta contradicció com un dels grans obstacles de la seva feina. Una persona de la segona generació d'una de les famílies ho expressava amb contundència: «Per les grans empreses, com xx o yy, un petit productor no fa mal, dos petits productors tampoc, però si en som molts i fem producte de qualitat, ells perden un tros de pastís. I, per avarícia, perquè no coneixen límits, són capaços de forçar canvis de normativa, fer grans instal·lacions i inversions, fins i tot d'assumir pèrdues, per ofegar-nos fins que desapareguem, per quedar-se amb tot el pastís i no deixar-nos ni una engruna.»

4.3. Tercer gir: diversificació vers el sector serveis

«Experiències de proximitat mentre mengem productes de grans superfícies.»

Amb aquesta cita d'una de les converses trobem un diagnòstic que, malgrat la diversitat de valoracions entre les famílies, és força compartit entre elles. Amb aquestes paraules, introduïm el darrer gir que hem pogut identificar en aquest estudi.

Ara com ara, totes tres famílies es troben iniciant una nova etapa. Després de l'asfíxia provocada per l'esgotament, per la burocràcia i per unes normatives difícils d'assumir, s'obren a camins alternatius. Malgrat mantenir un peu al sector primari, comencen a estirar l'altre vers el sector terciari, oferint serveis i experiències (Pine i Gilmore, 2011; Trubek, 2008).

Una de les famílies ha decidit no centrar-se en la producció de carn, per concentrar-se cada vegada més en l'elaboració d'un licor per maceració, acompanyant-ne la producció i comercialització de tallers al voltant de les herbes aromàtiques i activitats diverses al voltant d'aquest licor, incloent-hi activitats de cohesió de grup per empreses, entre altres –una combinació que aporta més rendibilitat al model de negoci. Una altra aposta per oferir experiències de «banys de bosc» i, fins i tot combinar-los amb tastets de cultura (música i dansa) i d'aliments de proximitat, oferint així experiències que combinin natura i cultura. La tercera encara es troba en un moment d'incertesa: no sap si especialitzar-se en maquinària agrícola i serveis vinculats a la mateixa o si reconvertir-se al turisme rural. Actualment, se senten força perduts i busquen una forma de reinventar-se que asseguri el futur.

Aquest nou moment coincideix amb l'arribada a la maduresa de la tercera generació, que en el cas d'aquestes famílies es mou entre els vint-i-molts i els quaranta-i-pocs anys. La presenten unànimement com l'edat de les grans decisions (les que ja han pres recentment o les que encara han de prendre): continuar o no amb el projecte familiar, i sobretot com fer-ho. Les sensibilitats d'aquesta generació s'inclinen vers la proximitat, la sostenibilitat i el valor afegit d'oferir experiències, però topen amb les limitacions normatives i de mercat. No tenen ganes de lluitar contra molins de vent ni de deixar-hi «la pell» com els seus pares i avis i senten que han rebut clarament el missatge per part d'administracions i grans productors que, malgrat el discurs oficial, no són benvinguts. El futur és incert i, alhora, encara alberga algunes possibilitats. Una persona d'aquesta generació ho va resumir dient: «ara volen que fem un parc temàtic de la vida de pagès, i estan disposats a pagar per un tastet de vins, de ratafies, de formatges que després no consumiran en el dia a dia, perquè el menjar de la família el compren al Bon Àrea (riu). Però si porta l'etiqueta de quilòmetre zero, doncs tot bé, no?».

5. Discussió i conclusions

Les trajectòries descrites revelen una tensió persistent entre continuïtat i transformació arrelada en factors econòmics, polítics i legals. Ens trobem davant una qüestió, una cruïlla, massa poc tematitzada, de decisions col·lectives: quin model de país en relació amb la terra, la pagesia i la ramaderia volem i com volem que s'alimenti. La pagesia familiar opera en un marc de regulacions, estructures de mercat i polítiques públiques que determinen què és viable produir, com comercialitzar i amb quins marges. Després de treballar en aquesta recerca amb les famílies que han participat en l'estudi, sembla prudent concloure que el model de pagesia familiar té encara un gran valor simbòlic en l'àmbit del discurs, però no és en absolut fomentat pel que fa a pràctiques de polítiques públiques.

Si ens enfoquem en els girs que just traçàvem i que responen, aproximadament, a les trajectòries de les tres generacions analitzades, ens trobem que el primer gir, marcat per la tecnificació, va significar una modernització que prometia rendiment i eficiència, però que va incrementar dependències: a la maquinària, al crèdit i als proveïdors d'elements de producció (llavors, pinsos, adobs, energia, peces de recanvi). Durant el final del franquisme i la transició, el marc normatiu era relativament lax i permetia una certa llibertat d'actuació. Amb el pas dels anys, especialment a partir de la integració en la Comunitat Econòmica Europea, les regulacions sanitàries i mediambientals van establir estàndards més exigents que van reduir els marges d'autonomia i van requerir inversions addicionals. En paral·lel, la concentració de la distribució va reforçar una lògica productivista orientada a volum i preu que sovint escapava al control del productor petit o mitjà.

El segon gir, vers l'artesania i la proximitat, presenta una resposta orientada a recuperar valor afegit per la via de la qualitat, la traçabilitat i la venda directa. Tanmateix, aquesta estratègia topa amb barreres reguladores creixents i asimetries de mercat. Quan l'etiqueta «local» o «quilòmetre zero» conviu amb grans campanyes comercials, el petit productor ha de suportar costos i requisits per diferenciar-se, mentre competeix amb actors amb més recursos que poden apropiarse del relat territorial.

Finalment, el tercer gir, el de la diversificació vers el sector serveis, evidencia la necessitat de generar Nuevos ingresos sense abandonar del tot la producció. L'obertura al públic de granges, tastos i tallers genera oportunitats, però desplaça part del temps productiu vers tasques d'acollida, comunicació i gestió, hibridant el sector primari amb el terciari, sobretot per la part del turisme i el lleure. Aquesta terciarització parcial no és accessòria: és una adaptació a un entorn que remunera insuficientment el producte primari i que premia l'experiència. La pregunta de fons és política: volem un sistema alimentari que depengui d'aquests complements per sostenir la producció dels petits productors locals? No hi ha maneres d'afavorir que segueixin treballant d'allò que saben i volen fer, tornant parcialment la possibilitat de produir allò que mengem a les famílies pageses i ramaderes?

En conjunt, i per anar acabant, podem dir que a avui dia ens trobem enfront d'una hibridació estructural del món agrari: combinacions de producció, venda de proximitat i serveis que busquen estabilitzar rendes en un marc de regulacions més exigents i poder de mercat concentrat. La continuïtat de la pagesia –com a activitat econòmica i com a infraestructura alimentària– depèn menys dels relats sobre la tradició i més de decisions públiques sobre preus i intermediaris, compres públiques que prioritzin proximitat i qualitat, requisits sanitaris proporcionats a l'escala productiva i suport efectiu a la transformació i comercialització a petita escala. No es tracta de preservar una imatge idealitzada de la vida rural, sinó d'assegurar que produir aliments en petit i mitjà format sigui viable amb regles clares i justes per a qui produeix i per a qui menja.

Referències bibliogràfiques

- AJUNTAMENT DE MANRESA; CONSELL COMARCAL DEL BAGES (2021). *Diagnosi de l'entorn rural de la comarca del Bages i proposta de línies d'actuació*. Manresa: CCB – Ajuntament de Manresa [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/documents/186930664/347716961/3.Diagnosi-municipis-rurals-Bages-i-propostes.pdf/3597b2d3-3d8e-d65a-0e5b-f4bca105205b?t=1687945613208>
- ALESSANDRINI, Mirta (2024). «Short Food Supply Chains (SFSCs) in the Current EU Food Legislation». A: *Regulating Short Food Supply Chains in the EU*, pàg. 115-129. Cham: Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-69390-8_6
- ATKINSON, Robert (1998). *The Life Story Interview*. Thousand Oaks (Califòrnia): Sage. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781412986205>
- BERTAUX, Daniel (2005). *Los relatos de vida: perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- CABALLÉ RIVERA, Alba (1997). «Dona i reestructuració de les àrees rurals: l'agroturisme al Berguedà, al Bages i al Solsonès». *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, núm. 30, pàg. 39-64.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2021). *Informe econòmic local Província de Barcelona 2021*. Osona Biocircular. Barcelona: Diputació de Barcelona

- DIPUTACIÓ DE BARCELONA (2023). «Osona acull el primer espai test ramader de Catalunya». *Diputació de Barcelona, BCN Agrària* [en línia]. Disponible a: <https://www.diba.cat/ca/web/bcn-agraria/-/osona-acull-el-primer-espai-test-ramader-de-catalunya#:~:text=L'espai%20test%20inaugurat%20es,exclusivament%20en%20el%20sector%20agrícola>
- FUCHS-HEINRITZ, Werner (2005). *Biographische Forschung: Eine Einführung in Praxis und Methoden. 3., überarbeitete Auflage*. Wiesbaden: Springer VS. <https://doi.org/10.1007/978-3-322-93733-9>
- GENERALITAT DE CATALUNYA (s. d.). Associació pel Desenvolupament Rural de la Catalunya Central (Grup Leader). Pàgina web. Barcelona: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural [en línia]. Disponible a: <https://www.catcentral.cat>
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2013). «Decret 24/2013, de 8 de gener, sobre l'acreditació de la venda de proximitat de productes agroalimentaris». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (DOGC), 6290, 10/01/2013 [en línia]. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=625113>
- HALBWACHS, Maurice (1992 [1950]). *On Collective Memory* (Coser, L. A.; trad.). Chicago: University of Chicago Press.
- HERNANDO, Isabel (2014). «Patrimonio Cultural y Quesos Artesanos. El Paquete Higiene y Flexibilidad - Barreras competitivas». *RIIPAC. REVISTA SOBRE PATRIMONIO CULTURAL: REGULACIÓN, PROPIEDAD INTELECTUAL E INDUSTRIAL*, núm. 4, pàg. 130-146 [en línia]. Disponible a: <https://ideas.repec.org/a/erv/riipac/y2014i401.html>
- HINRICHS, C. Clare (2000). «Embeddedness and Local Food Systems: Notes on Two Types of Direct Agricultural Market». *Journal of Rural Studies*, vol. 16, núm. 3, pàg. 295-303. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(99\)00063-7](https://doi.org/10.1016/S0743-0167(99)00063-7)
- IDESCAT (2020). *Cens agrari 2020: Osona*. Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya [en línia]. Disponible a: <https://www.idescat.cat/pub/?id=censag&n=99&geo=com:24>
- KAISER, Karen (2009). «Protecting Respondent Confidentiality in Qualitative Research». *Qualitative Health Research*, vol. 19, núm. 11, pàg. 1632-1641. DOI: <https://doi.org/10.1177/1049732309350879>
- LOBLEY, Matt; BAKER, John R.; WHITEHEAD, Ian (2010). «Farm Succession and Retirement: Some International Comparisons». *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*, vol. 1, núm. 1, pàg. 49-64. DOI: <https://doi.org/10.5304/jafscd.2010.011.009>
- MARSDEN, Terry K.; BANKS, Jo; BRISTOW, Gillian (2000). «Food Supply Chain Approaches: Exploring their Role in Rural Development». *Sociologia Ruralis*, vol. 40, núm. 4, pàg. 424-438. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00158>
- MURDOCH, Jonathan; MARSDEN, Terry K.; BANKS, Jo (2000). «Quality, Nature, and Embeddedness: Some Theoretical Considerations in the Context of the Food Sector». *Economic Geography*, vol. 76, no. 2, pàg. 107-125. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1944-8287.2000.tb00136.x>
- NOY, Chaim (2008). «Sampling Knowledge: The Hermeneutics of Snowball Sampling in Qualitative Research». *International Journal of Social Research Methodology*, vol. 11, núm. 4, pàg. 327-344. DOI: <https://doi.org/10.1080/13645570701401305>
- OBSERVATORI SOCIOECONÒMIC D'OSONA (2025). *7è Informe de competitivitat de la comarca d'Osona i el Lluçanès*. Vic: Observatori – Creació [en línia]. Disponible a: <https://www.observatorisocioeconomicosona.cat/gestio/arxius/7informecompetitivitat.pdf>
- PINE, B. Joseph; GILMORE, James H. (2011). *The Experience Economy. Updated ed.* Boston (Massachusetts): Harvard Business Review Press.
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José (2002). *El método biográfico: el uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Cuadernos Metodológicos. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- RENTING, Henk; MARSDEN, Terry K.; BANKS, Jo (2003). «Understanding Alternative Food Networks: Exploring the Role of Short Food Supply Chains in Rural Development». *Environment and Planning A*, vol. 35, núm. 3, pàg. 393-411. DOI: <https://doi.org/10.1068/a3510>
- RIESSMAN, Catherine Kohler (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. Los Angeles: Sage.

- TOLICH, Martin (2004). «Internal Confidentiality: When Confidentiality Assurances Fail Inside a Research Setting». *Qualitative Sociology*, vol. 27, núm. 1, pàg. 101-106. DOI: <https://doi.org/10.1023/B:QUAS.0000015546.20441.4a>
- TRUBEK, Amy B. (2008). *The Taste of Place: A Cultural Journey into Terroir*. Berkeley: University of California Press.
- VAN DER PLOEG, Jan D. (2012). *The new peasantries: struggles for autonomy and sustainability in an era of empire and globalization*. Routledge. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1471-0366.2011.00323.x?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle
- VÀZQUEZ, Lúdia (2020). *Guia per a la venda de proximitat dels productes agroalimentaris i agraris*. 3a ed. Agència Catalana de Seguretat Alimentària [en línia]. Disponible a: https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/1042.2/guia_venda_proximitat_productes_agroalimentaris_2020_ca.pdf?sequence=10&isAllowed=y
- WILES, Rose; CROW, Graham; HEATH, Sue; CHARLES, Vikki (2008). «The Management of Confidentiality and Anonymity in Social Research». *International Journal of Social Research Methodology*, vol. 11, núm. 5, pàg. 417-428. DOI: https://doi.org/10.1080/13645570701622231?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle
- WILSON, Geoff A. (2001). «From Productivism to Post-Productivism... and Back Again? Exploring the (Un)changed Natural and Mental Landscapes of European Agriculture». *Transactions of the Institute of British Geographers*, vol. 26, núm. 1, pàg. 77-102. DOI: https://doi.org/10.1111/1475-5661.00007?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle

Citació recomanada: CANTÓ-MILÀ, Natàlia. «En relació amb la terra. Tres generacions de pagesia catalana a la Catalunya Central». *Oikonomics* [en línia]. Novembre 2025, núm. 25. ISSN 2339-9546. DOI: <https://doi.org/10.7238/o.n25.2509>

Natàlia Cantó-Milà

ncantom@uoc.edu

Professora agregada dels Estudis d'Arts i Humanitats de la UOC

És sociòloga, doctora en ciències socials i professora agregada als Estudis d'Arts i Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya. La seva recerca aborda la relació entre emocions, temps i vida social, amb especial atenció als vincles entre cultura, memòria i imaginaris de futur. Combina enfocaments qualitatius –històries de vida, etnografia i anàlisi narrativa– amb una mirada orientada a comprendre la durada de les experiències i els seus efectes en els territoris i vincles socials. En els darrers anys ha treballat en imaginaris de futur, cures i sostenibilitat, així com sobre els canvis recents en el sector primari i les pràctiques de proximitat a Catalunya. Ha publicat articles i capítols acadèmics i participa en projectes de recerca i transferència amb institucions i comunitats locals.

Els textos publicats en aquesta revista estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement 4.0 Internacional de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los, comunicar-los públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres (autoria, nom de la revista, institució editora) de la manera especificada pels autors o per la revista. La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>.

ODS

